

## پیامدهای اجتماعی سیلاب خوزستان با تاکید بر رفاه اجتماعی

اعظم عبدالهی بروجنی، دانشجوی دکتری مسایل اجتماعی ایران، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

اصغر محمدی\*، استادیار، گروه جامعه شناسی واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

مهرداد نوابخش، استاد، گروه جامعه شناسی، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۹۹/۶/۱۹ تاریخ پذیرش: ۹۹/۷/۱۵

### چکیده

در کشورهای توسعه یافته یکی از هدف‌های مهم سیاستگذاران اقتصادی ارتقای سطح رفاه اجتماعی در جامعه است. در کشورهای در حال توسعه نیز فقط رشد اقتصادی هدف تلقی نمی‌شود، بلکه این کشورها همگام با کشورهای توسعه یافته افزایش رفاه اجتماعی را هم یکی از هدف‌های اصلی و از معیارهای توسعه یافتگی در نظر می‌گیرند. پژوهش حاضر با هدف بررسی پیامدهای اجتماعی سیلاب با تاکید بر رفاه اجتماعی انجام شد. جامعه آماری این تحقیق جمعیت سیل زدگان ۱۵ سال به بالاتر شهرهای شوش، حمیدیه، کارون، بستان، شادگان، رفیع، سوسنگرد، بخشی از اهواز و روستاهای اطراف اهواز) به تعداد ۴۹۶۰۷ نفر می‌باشد برای انتخاب حجم نمونه در بین افراد جامعه آماری از فرمول عمومی کوکران استفاده گردید. بدین ترتیب بر طبق فرمول کوکران تعداد ۶۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه به دست آمد. یافته‌های پژوهش نشانگر این بودند که بین متغیر مستقل وقوع سیلاب با متغیرهای وابسته احساس محرومیت، احساس امنیت، عدالت اجتماعی و حمایت اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد.

کلمات کلیدی: سیلاب، رفاه اجتماعی، حمایت اجتماعی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی

## مقدمه

آب یکی از عناصر چهارگانه سازنده جهان بوده و نقش بسیار مهم در حیات طبیعی، جانوری و بویژه انسانی دارد. امروزه آب در بخش‌های صنعتی، شرب و ... نقش اساسی دارد. این آب با تمام آثار مثبت آن اگر مدیریت نشود می‌تواند آثار مخرب متعدد اقتصادی، عمرانی، صنعتی، کشاورزی، محیط زیست و بویژه اجتماعی و رفاهی داشته باشد. سیلاب اگرچه یک واقعه طبیعی است اما با کمی تامل و مطالعات علمی و جامعه‌شناختی می‌توان تشخیص داد که می‌توان آثار و پیامدهای اجتماعی و خانوادگی، فرهنگی، شخصیتی و روانی و داشته باشد. در اینجاست که می‌توان متوجه شد که چگونه یک رویداد طبیعی آثار تاریخی و فرهنگی متعدد به همراه دارد. و بعضاً آثار اجتماعی و فرهنگی ممکن است مدت‌ها و سال‌ها باقی بماند.

طبق تعریف فرهنگ آشناسی یونسکو، سیل عبارتست از افزایش معمولاً کوتاه مدت در سطح تراز آب یک رودخانه تا اوجی که سطح تراز آب از آن اوج با آهنگی آهسته‌تر عقب می‌نشیند. (اصغری مقدم، ۱۳۸۴: ۱۳۵).

در خصوص تعداد خانوارهای در معرض سیل شهرستان‌های شوش با ۴۷۳۲ خانوار، اهواز و کارون با ۴۵۴۸ و شادگان با ۲۵۹۰ خانوار به ترتیب دارای بیشترین خانوار در معرض سیل بوده‌اند و همچنین دزفول با ۱۲۵ خانوار کمترین آمار خانوار در معرض سیل را به خود اختصاص داده است. در خصوص تعداد خانوارهای آسیب دیده از سیل، شهرستان‌های شوش با ۳/۸۰۰ و اهواز و کارون با ۲/۵۶۶ و حمیدیه با ۱/۹۰۱ خانوار بیشترین خانوار آسیب دیده از سیل و همچنین دزفول با ۱۲۵ خانوار کمترین آمار خانوارهای در معرض سیل را دارا بوده‌اند. در خصوص جمعیت آسیب دیده از سیل، شهرستان‌های شوش با ۱۴/۱۳۶ نفر، اهواز و کارون با ۹/۶۲۳ نفر و شوشتر با ۷/۰۶۱ به ترتیب بیشترین آمار جمعیت آسیب دیده و همچنین شهرستان دزفول با ۴۳۶ نفر کمترین جمعیت آسیب دیده از سیل را به خود اختصاص داده است (واحد آمار و اطلاعات استانداری خوزستان، ۱۳۹۸).

به استناد آمار موجود از مجموع ۳۱۸ روستای در معرض سیل در سطح ۹ شهرستان استان، تعداد ۲۳۹ روستا معادل ۷۵/۱ درصد تخلیه و تعداد ۱۴۱ روستا معادل ۴۴/۳ درصد دچار آبگرفتگی شده‌اند. از مجموع ۶۰/۹۷۷ واحد مسکونی واقع در معرض سیل به تعداد ۱۰/۲۹۰ واحد مسکونی معادل ۱۶/۹ درصد آسیب وارد شده است. با احتساب ۱۰/۲۹۰ واحد مسکونی آسیب دیده از سیل در نواحی روستایی و در نظر گرفتن میانگین ۱/۲۸ درصد تراکم خانوار در واحد مسکونی، برآورد می‌گردد در سیل اخیر به ۱۳/۱۷۱ خانوار معادل ۶۰ درصد از خانوارهای در معرض سیل، آسیب جدی وارد شده است. با احتساب ۱۳/۳۴۹ خانوار آسیب دیده از سیل و با در نظر گرفتن رقم ۳/۶۶ متوسط بعد خانوار استان تعداد ۴۹/۶۰۷ نفر جمعیت در سیل اخیر آسیب وارد گردیده است (واحد آمار و اطلاعات استانداری خوزستان، ۱۳۹۸).

رفاه اجتماعی از جمله متغیرهایی هست که سیلاب بر آن تاثیر دارد. در کشورهای توسعه یافته یکی از هدف‌های مهم سیاستگذاران اقتصادی ارتقای سطح رفاه اجتماعی در جامعه است. در کشورهای در حال توسعه نیز فقط رشد اقتصادی هدف تلقی نمی‌شود، بلکه این کشورها همگام با کشورهای توسعه یافته افزایش رفاه اجتماعی را هم یکی از هدف‌های اصلی و از معیارهای توسعه یافتگی در نظر می‌گیرند.

سازمان ملل متحد واژه رفاه اجتماعی را این گونه تعریف کرده است: «رفاه اجتماعی دامنه وسیعی از فعالیت‌ها و برنامه‌هایی را که تحت نظارت دولت برای بهزیستی افراد و جامعه انجام می‌شود، در بر می‌گیرد» (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۹۱: ۲۳). در هر حال، یک تعریف جامع از رفاه اجتماعی شاید هم شامل مؤلفه‌های عینی بهزیستی نظیر رفاه مادی و بهداشتی باشد و هم مواردی نظیر فرصت‌ها و استقلال را در برگیرد (بلیک مور، ۲۰۱۳). دو جنبه مهم رفاه اجتماعی شامل عینی و ذهنی می‌شود: رفاه عینی عبارت است از: قدرت خرید و توانایی در کسب تسهیلات و امکانات زندگی. در این جا، به منظور کمی و محاسبه پذیر شدن، رفاه را مترادف با بهره‌مندی یا مطلوبیت در نظر می‌گیرند. رفاه ذهنی به احساسات، ادراک‌ها، شناخت‌ها، و تجارب همان فردی مربوط

می‌شود که موضوع رفاه قرار گرفته است. یعنی رفاه ذهنی به آن شخص یا خویشتن او وابسته است (فیتزپتریک، ۲۰۰۵). رفاه اجتماعی به عوامل و حوزه‌های مختلفی نظیر سلامت، آموزش، مسکن و غیره تقسیم می‌شود (Zarzosa and Somarriba, 2012). بررسی‌های موجود نشان می‌دهد که سیلاب هر ساله اتفاق می‌افتد. با توجه به اینکه سیلاب با وجود اینکه یک مساله غیراجتماعی است، ابعاد و آثار آن بعنوان یک مساله اجتماعی قابل بررسی می‌باشد و اثراتی که بر خوزستان داشته در حالی که یک حادثه طبیعی است و در بدو امر بیشتر آثار اقتصادی و محیطی جلوه می‌کند مانند تخریب منازل و . . . اما بتدریج آثار اجتماعی و فرهنگی‌اش برملا می‌شود، بعنوان مثال کسی که امید به زندگی‌اش را از دست داده یا دغدغه روانی پیدا کرده زود ترمیم نمی‌شود. لذا در این تحقیق تلاش خواهد شد تا به این سوال اساسی پاسخ داده شود که سیلاب چه آثار و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و شخصیتی بر رفاه اجتماعی شهروندان استان خوزستان داشته است؟

با توجه به مطالب مطرح شده هدف اصلی این مطالعه، پیامدهای اجتماعی سیلاب با تاکید بر رفاه اجتماعی است و علاوه بر هدف اصلی اهداف فرعی این تحقیق عبارت بودند از:

- شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی افراد سیل زده
  - شناخت تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری افراد سیل زده
- در زمینه چارچوب نظری تحقیق با توجه به اینکه متغیرهای این تحقیق را با یک نظریه نمی‌توان مطالعه کرد، بنابراین در این قسمت ترکیبی از نظریه‌های موجود استفاده شد.

فرضیه فرعی اول: وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

فرضیه فرعی دوم: وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

نظریه پرداز: گیدنز

شرح نظریه: محرومیت نسبی عبارت است از تفاوت درک شده بین انتظارات ارزشی افراد (وسایل و شرایط زندگی که افراد معتقدند به راستی حق آنهاست) و توانایی ارزشی آنها (وسایل و شرایطی که افراد فکر می‌کنند استعداد به دست آوردن و نگهداری آن را دارند). بدین ترتیب محرومیت نسبی می‌تواند سه نوع متفاوت داشته باشد: الف- محرومیت نزولی: که در آن انتظارات افراد ثابت اما توانایی‌های آنان به طور مداوم کاهش می‌یابد. ب- محرومیت ناشی از بلند پروازی: یعنی در حالی که توانایی‌های افراد ثابت است انتظاراتشان افزایش پیدا می‌کند. ج- محرومیت صعودی: که پس از یک دوره رشد همزمان انتظارات و توانایی‌ها، توانایی‌ها از رشد صعودی باز ایستاده یا کاهش شدید می‌یابد و انتظارات هم چنان حالت صعودی دارد. هر چه محرومیت نسبی ایجاد شده بر اساس تفاوت میان انتظارات و توانایی‌ها شدیدتر باشد، آنگاه نارضایتی شدیدتر و احتمال و شدت خشونت هم بیشتر خواهد بود (شریفی، ۱۳۹۱: ۱۴). آنتونی گیدنز در اثر معروف خود، جامعه شناسی محرومیت نسبی را چنین تعریف می‌کند: اختلاف بین سطحی از زندگی که فرد در آن به سر می‌برد و آن چه فکر می‌کند باید در عمل از آن برخوردار

باشد. به عبارت دیگر اختلاف بین سطح زندگی موجود فرد با سطح زندگی مطلوب او که معمولاً با سطح زندگی موجود فردی دیگر مقایسه می‌کنند (قدیمی و قاسمی، ۱۳۹۱: ۴۳).

پیشینه: ذهبی؛ کاظمی؛ کرد و حیدری (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان بررسی پیامدهای سیل بر سلامت انجام داده‌اند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می‌دهد که وقوع سیل در ایران از فراوانی بالایی برخوردار می‌باشد ساختارها و زیر ساخت‌های کشور آسیب‌های فراوانی دیده است و پیامدهای بهداشتی فوری شناخته شده فراوانی را بر سلامت بر جا گذاشته است اما شناخت آثار و پیامدهای میان مدت و طولانی مدت آن به صورت نسبتاً ضعیفی باقی مانده است و تا کنون ساختار مناسبی برای پیش این اثرات ایجاد نگردیده است که صورت عدم توجه و اقدام به موقع ممکن است در آینده مصایب بیشتری را بدنبال داشته باشد.

فرضیه فرعی سوم: وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

فرضیه فرعی چهارم: وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

نظریه پرداز: گیدنز

شرح نظریه: از نظر آنتونی گیدنز، امنیت را می‌توان موقعیتی خواند که در آن با یک رشته خطرهای خاص مقابله شده و یا به حداقل رسانده شده باشند. تجربه امنیت به تعادل، اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت چه به معنای بالفعل و چه به معنای تجربی آن، ممکن است به انبوه‌ها یا مجموعه‌هایی از آدم‌ها تا حد امنیت جهانی و یا به افراد ارتباط داشته باشند (گیدنز، ۱۳۷۷: ۴۴). به این ترتیب گیدنز مصونیت در برابر خطر را "امنیت" می‌داند. در نظر وی، خطر و امنیت دو روی یک سکه را تشکیل می‌دهند، به گونه‌ای که وقتی روی امنیت در دست است، خطر حداقل است و به عکس زمانی که با خطر دست و پنجه نرم می‌کنیم، امنیت مغشوش و پنهان است. سپس او به طرح امنیت وجودی به عنوان یکی از صورتهای مهم امنیت پرداخته است و از ضرورت امنیت وجودی برای مقاومت در مقابل هجوم گسترده و بی‌سابقه مخاطرات نهادهای مدرنیت سخن می‌گوید. امنیت وجودی از نظر گیدنز، عبارت است از: ایمن بودن یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی عملی برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند (نویدینیا، ۱۳۸۸: ۳۳). به عبارت دیگر، این اصطلاح به اطمینانی برمی‌گردد که بیشتر آدم‌ها به تداوم تشخیص هویت خود و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند. بنابراین گیدنز دو وجه از زندگی را در راستای دو وجه از امنیت طرح می‌کند. امنیت در وجه عینی به شیوه زندگی نظر دارد، یعنی امکان زندگی برای تمامی افراد به گونه‌ای که در جوامع مدرن تعریف می‌شود، فراهم گردد و افراد جامعه از سطح قابل قبولی برای گذران زندگی و انتخاب شیوه زندگی بهره‌مند باشند. اما امنیت در وجه ذهنی به خشنودی و رضایت فرد از خویش نظر دارد که با نحوه انتخاب راه و روش زندگی وی محقق می‌شود. گیدنز با مفهوم احساس امنیت وجودی که به نظر وی زمانی به وجود می‌آید که فرد می‌داند چگونه به کار خود ادامه دهد، بدون آنکه وقفه و مزاحمتی برای او بوجود آید. به عقیده وی در دنیای جدید تشخیص و هویت فردی افراد از یک سو تحت انقیاد نظام‌های مجرد اعتقاد بنیادی که لازمه احساس امنیت وجودی است تضعیف شده و از سوی دیگر با پیدایش مفهوم خطرپذیری اطمینان خاطر نسبت به وضعیت زندگی با اختلال مواجه شده است. به نظر گیدنز بشر در دنیای مدرن با سوالات وجودی مواجه شده است که به راحتی قابل پاسخ دهی نیستند و این مسأله بحث احساس امنیت وجودی را بر افراد تحمیل کرده است (بیات، ۱۳۸۸: ۱۳۵).

#### پیشینه:

ابراهیمی‌نژاد و دامن‌کشان (۱۳۹۴) تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین مؤلفه‌های واکنش مردم در مقابل بحران سیل با رویکرد نظم و امنیت اجتماعی (مطالعه موردی؛ حوادث سیل شهر بندرعباس) انجام داده‌اند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بین واکنش‌های مردم و امنیت اجتماعی هم بستگی معادل ۰/۵۸۵ وجود دارد. همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رابطه مثبت و

معناداری بین واکنش‌های مردمی با امنیت اجتماعی وجود دارد. از میان هر سه بعد مؤلفه‌های واکنش مردم، انعطاف‌پذیری رابطه مثبت و معناداری با امنیت اجتماعی دارد. استرس و مهاجرت رابطه منفی (و غیرمعناداری) با نظم و امنیت اجتماعی دارد؛ یعنی با افزایش استرس و مهاجرت، نظم و امنیت اجتماعی پایین می‌آید و با افزایش انعطاف‌پذیری مردم، نظم و امنیت اجتماعی بالا می‌رود.

فرضیه فرعی پنجم: وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

فرضیه فرعی ششم: وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

نظریه پرداز: کمپیل

شرح نظریه: کمپیل معتقد است که عدالت، یکی از اصطلاحات مبنایی سیاست و اخلاق است که با اهمیتی عالم‌گیر در همه نظریه‌های سیاسی و اجتماعی، نقش محوری دارد. اعتبار جهانی آن به توسعه مجموعه متنوعی از تحلیل‌ها و طرح‌های کاربردی انجامیده که دست‌یابی به تعریف واضح و دقیق درباره آن را دشوارتر ساخته است؛ از این رو، عدم توافق بسیاری درباره معنای عدالت و مصادیق اعمال عادلانه و ناعادلانه به وجود آمده است. هم فلاسفه و هم دانشمندان اجتماعی، توجه زیادی به بحث عدالت نموده‌اند. علاقه افراد به عدالت، از یک نیاز طبیعی اساسی منتج می‌شود: افراد، نیازهای فردی متفاوتی دارند که از طریق تعامل با دیگران به بهترین نحو، ارضا می‌شود. این نیازها طیفی از نیازهای اقتصادی از قبیل پول و امکانات مادی تا نیازهای اجتماعی-احساسی نسبتاً انتزاعی از قبیل توجه و احترام شخصی را در بر می‌گیرد. عدالت به افراد استانداردهایی ارائه می‌دهد تا قضاوت نمایند که آیا این نیازها در محیط‌های اجتماعی که اغلب پیچیده هستند، برآورده می‌گردد (استیون، ۱۹۹۱: ۱۸۹). چنانچه از مباحث مربوط به عدالت در تاریخ اندیشه سیاسی بر می‌آید، مهم‌ترین مسئله در بحث عدالت، قابل دفاع ساختن روابط نابرابر در جامعه است. نابرابری در ثروت، قدرت و شأن اجتماعی، به رغم شباهت در استعدادهای اکثر افراد، واقعیت انکارناپذیر همه جوامع بوده است. گذشته از آن، هیچ رابطه معنی‌داری، میان نابرابری در ثروت و قدرت و نابرابری در استعدادهای طبیعی وجود نداشته است. بنابراین دفاع از این نابرابری‌ها یا نفی آنها موضوع اصلی بحث عدالت است. به عبارت دیگر، عدالت در فلسفه سیاسی، مسأله‌ای است که در سطح نهادهای اجتماعی مطرح شده است. از بعد حقوقی، عدالت در تصمیم‌گیری‌های عادلانه جستجو می‌شود: تصمیمی عادلانه است که بر طبق قانون باشد. اما از حیث فلسفه سیاسی، بلافاصله مسأله عادلانه بودن خود قانون پیش می‌آید. استریبا<sup>۲</sup> مفاهیم عدالت از دیدگاه آنها را طبقه‌بندی کرده است. بر اساس این طبقه‌بندی، آرمان سیاسی نهایی مفهوم لیبرالی عدالت، آزادی است و همه حقوق و تکالیف، نهایتاً بر مبنای آن توجیه می‌شوند؛ در حالی که در مفهوم سوسیالیستی عدالت، برابری به مثابه آرمان سیاسی نهایی و مبنای توجیه حقوق و تکالیف، مدنظر قرار می‌گیرد؛ و در مفهوم لیبرال دموکراتیک، عدالت، آمیزهای از آزادی و برابری، آرمان سیاسی نهایی و مبنای توجیه حقوق و تکالیف، تلقی می‌شود؛ اجتماع‌گرایان، نفع عمومی را به مثابه آرمان سیاسی نهایی خود در نظر می‌گیرند و ادعا می‌کنند که چنین آرمانی به حمایت از شکوفایی فضایل انسانی می‌انجامد؛ فمینیست‌ها نیز مفهومی از عدالت را تأیید می‌کنند که حقوق و تکالیف را بر مبنای آرمان دو جنسیتی و مبتنی بر برابری زن و مرد، توجیه نماید؛ در حالیکه مفهوم فرانواگرای عدالت، با تأکید بر ضرورت رد همه فرا روایت‌ها و نظریه‌های کلان، توجیه حقوق و تکالیف را محلی و محدود دانسته، بر آن است که این توجیه نباید جهان شمول باشد (پورعزت، ۱۳۸۰: ۸۷).

### پیشینه تحقیق:

حبیبی و علیزاده (۱۳۹۰) تحقیقی با عنوان بررسی و تحلیل وضعیت عدالت اجتماعی در ساختار فضایی شهر سنندج انجام داده است. نتایج پژوهش حاصله، بیانگر آنست که از نظر توزیع شاخص‌ها، فقط شاخص‌های تراکم خانوار، ضریب فعالیت، درصد باسواد در وضعیت متعادل و سرانه مسکونی در وضعیت نسبتاً متعادل قرار دارند.

1. Steven  
2. Sterba

همچنین ساکنان با سطح اقتصادی-اجتماعی بالاتر، از کاربری‌های خدمات شهری بهتری برخوردارند و الگوی توزیع کاربری‌های خدماتی شهری به نفع گروه‌های مرفه‌تر جامعه عمل نموده‌است. بنابراین با وجود عدم تعادل در توزیع فضایی شاخص‌ها در بین نواحی و همچنین وجود همبستگی مستقیم و معنادار بین سطح اقتصادی-اجتماعی ساکنان نواحی با میزان برخورداری از کاربری‌های شهری و شاخص‌های کالبدی و نیز قرارگیری نواحی مرکزی شهری به عنوان قلب تپنده شهر که مورد توجه و استفاده عموم شهروندان شهر است، در سطوح بسیار پایین توسعه کالبدی، عدالت اجتماعی (معیارهای عدالت اجتماعی) در ساختار فضایی شهر سنج، به چشم نمی‌خورد.

فرضیه فرعی هفتم: وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

فرضیه فرعی هشتم: وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

نظریه پرداز: پارسونز

شرح نظریه: در میان جامعه‌شناسان معاصر، پارسونز توجه بیشتری به انسجام اجتماعی مبذول داشته است. تالکوت پارسونز، اجتماع را به عنوان یکی از خرده نظام اصلی لازم برای حفظ نظم در هر جامعه‌ای می‌داند. اجتماع حوزه تعاملات اجتماعی در جهت رشد و شکوفایی احساسات، عواطف و تولید تعهد، وفاداری و مسئولیت‌پذیری لازم برای به هم وصل کردن افراد و گروه‌هاست. پیدایش دوستی، اعتماد، همبستگی و انسجام اجتماعی از کارکردهای خاص خرد، نظام اجتماع است. کم و کیف کارکرد اجتماع به نوع اجتماع (محلی، ملی، بین‌المللی) و ویژگی‌های سایر خرده نظام‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و نوع تعامل آن‌ها بستگی دارد. با توجه به مطالب مطرح شده، اگر رهیافت شبکه را در ارتباط با اندیشه پارسونز قرار دهیم، دو نوع انسجام کلی و محلی از هم متمایز می‌شوند، به دنبال آن این قضیه مطرح می‌شود که انسجام کلی و انسجام محلی نسبت معکوس با یکدیگر دارند. حال می‌توان مفهوم اجتماع عام پارسونز را به صورت یک شبکه اتصال اجتماعی<sup>۱</sup> عنوان کرد. که در آن روابط اظهارکنشگران می‌توانند به طور مستقیم یا با فواصل مسیر دور (به طور غیرمستقیم) دسترس‌پذیر باشند. در این پیوندهای خاص گرا - انتشاری (یعنی پیوندهای اظهاری قوی) بانی تشکیل گروه‌های محلی مثل خانواده، گروه‌های قومی، انجمن‌ها، دوستی، همسایگی و غیره هستند که نوعی وفاداری را از کنشگر طلب می‌کنند. در عوض، پیوندهای اظهاری ضعیف که در بستر روابط و پیوندهای ابزاری (عام‌گرا - ویژه) بین گروهی به وجود می‌آیند، کمتر خاص‌گرا - انتشاری و بیشتر عام‌گرا - ویژه، هستند. این روابط آشنایی (پیوندهای اظهاری ضعیف) به مثابه پل‌های ارتباطی ناقل اطلاعات در سرتاسر شبکه اجتماعی، و به نوبه خود موجب تقویت انسجام کلی و دسترس‌پذیری در شبکه اجتماعی هستند. در عین حال، پیوندهای ضعیف همزمان موجب تضعیف انسجام محلی می‌شوند (چلبی، ۱۳۹۴). در روابط اظهاری، کنشگران (فردی، جمعی) در گیر در رابطه، رفاه حال همدیگر را در نظر می‌گیرند. در این نوع رابطه، نفع فردی تا حدودی از طریق، پاداش جانشین تأمین می‌شود. پاداش جانشین<sup>۲</sup> به عنوان یک پاداش روانی و ذهنی، ارتباط مستقیم با میزان دوستی و معاشرت‌پذیری طرفین در گیر در رابطه دارد. یعنی هر قدر کنشگر «الف» کنشگر «ب» را دوست داشته باشد، به همان میزان نسبتی از نفع دریافتی کنشگر «ب» به عنوان پاداش جانشین برای کنشگر «الف» تلقی می‌گردد. تعلق عاطفی و معاشرت‌پذیری اساس این نوع رابطه را تشکیل می‌دهند. مکانیسم غالب برای فعال‌سازی این نوع رابطه و تداوم آن در وهله اول فعال کردن تعهد و در مرحله بعد مجاب‌سازی است. روابط خویشاوندی، دوست‌تر، همسایگی، آرمانی و انجمنی از مصادیق تجربی این نوع رابطه است (چلبی، ۱۳۹۴).

1. Communal network of connectivity

2. Vicarious reward

پیشینه: کلیمنز و همکاران (۱۹۹۹) تحقیقی با عنوان خطر خشونت خانگی پس از تأثیر سیل: اثر حمایت اجتماعی، سن و سابقه خشونت در خانواده انجام داده اند. نتایج این بررسی مقطعی از ۱۴۰ بزرگسال بزرگ گزند فورکس نشان داد که خشونت خانگی در بین پاسخ دهندگان پس از سیل به طور قابل توجهی بیشتر بود. تأثیر سیل منجر به افزایش سطح اضطراب، افسردگی و خصومت شد. اینکه این علائم عاطفی متعاقباً منجر به افزایش خشونت خانگی شود، بستگی به سطح حمایت اجتماعی، سن فرد پاسخ دهنده و اینکه آیا وی سابقه خشونت خانگی قبل از سیل داشت یا خیر، بستگی دارد. کسانی که از حمایت اجتماعی کمتری برخوردار هستند، افراد مسن و کسانی که سابقه خشونت قبلی را داشتند بیشترین آسیب را دیدند. نتایج حاکی از پیامدهای کار با افراد سالخورده، برنامه‌های پیشگیری از خشونت خانگی و برنامه‌های پیشگیری از خشونت خانگی و اجتماعات آسیب دیده از سیل است.

## روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به صورت پیمایشی انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود. این پرسشنامه حاوی سوالات باز و بسته و دوجوابی، سه جوابی، چند جوابی و ... و سوالات باز شامل سوالات پیشنهادی است. با توجه به اینکه کل جمعیت استان خوزستان (۹ شهرستان) ۴۷۱۰۵۰۶ نفر می‌باشند، جامعه آماری این تحقیق سرپرستان خانواده‌های سیل زدگان ۱۵ سال به بالاتر شهرهای شوش، حمیدیه، کارون، بستان، شادگان، رفیع، سوسنگرد، بخشی از اهواز و روستاهای اطراف اهواز) به تعداد ۴۹۶۰۷ نفر می‌باشد (واحد آمار و اطلاعات فرمانداری شهر اهواز، ۱۳۹۸). واحد تحلیل در این تحقیق، فرد می‌باشد. حجم نمونه در این تحقیق شامل ۶۰۰ نفر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران و به شرح زیر تعیین گردید.

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2(0.6*0.4)}{0.04^2}}{1 + \frac{1}{49607} \left( \frac{(1.96)^2(0.6*0.4)}{0.04^2} - 1 \right)}$$

$$N = 49607 \text{ (تعداد کل جامعه آماری)}$$

$$d = 0.04 \text{ (خطای احتمالی مجاز)}$$

$$t = 1.96 \text{ (ضریب اطمینان که در تحقیقات اجتماعی معمولاً در نظر گرفته می‌شود)}$$

$$P = 0.6 \text{ (احتمال وجود صفت)}$$

$$q = 0.4 \text{ (احتمال عدم وجود صفت).}$$

برای به دست آوردن احتمال وجود صفت (آسیب رساندن سیل) و عدم وجود صفت (آسیب نرساندن سیل) از طریق پرسشنامه اولیه از ۱۰۰ نفر از پاسخگویان سوالی (آیا وقوع سیلاب به شما و خانواده و نزدیکان، آسیب مالی و جانی رسانید؟ پرسیده شد و نتایج بیانگر مقدار P و q بود.

روش نمونه گیری ۱- مرحله‌های هر شهرستان با روستاهایش یک خوشه ۲- انتخاب هر خوشه ۲- سپس سهمیه‌ای بر اساس جمعیت هر شهرستان با روستاهایش، ۳- نمونه گیری در دسترس

در این تحقیق از اعتبار صوری و سازه‌ای استفاده شد. در این باره، پرسشنامه تهیه شده به استاد راهنما، مشاور و کارشناس آمار داده شد و وفاق آن‌ها در مورد شاخص‌ها، دلیل روشنی بر اعتبار پرسشنامه طراحی شده است. برای بررسی آلفای کرونباخ پرسشنامه تحقیق حاضر نمونه‌ای شامل سی پرسشنامه در بین پاسخگویان که بصورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند پخش گردید که نتایج به شرح زیر می‌باشد.

جدول (۱): آلفای کرونیخ

متغیرها	مقدار آلفا	آلفای کل
شدت وقوع سیلاب	۰/۷۲۱	۰/۸۳۲
محرومیت اقتصادی	۰/۷۲۸	۰/۷۲۹
محرومیت اجتماعی	۰/۷۶۳	۰/۷۱۴
امنیت مالی	۰/۷۳۲	۰/۷۶۳
امنیت ارتباطی	۰/۷۲۴	۰/۷۴۷
عدالت رویه ای	۰/۷۹۳	۰/۷۸۲
عدالت توزیعی	۰/۸۲۴	۰/۷۳۵
حمایت کارکردی	۰/۸۵۴	۰/۷۶۵
حمایت ساختاری	۰/۸۵۱	۰/۸۸۷

### یافته‌های پژوهش

#### یافته‌های توصیفی

مطابق با نتایج به دست آمده از جنس پاسخگویان ۴۲/۷ درصد از کل پاسخگویان مرد و دارای کمترین درصد بوده‌اند. همچنین ۵۷/۳ درصد از پاسخگویان زن و دارای بیشترین درصد می‌باشند. ۶۵/۲ درصد از کل پاسخگویان متاهل و دارای بیشترین فراوانی بوده‌اند. همچنین ۳۴/۸ درصد از پاسخگویان نیز مجرد و دارای کمترین فراوانی می‌باشند. کمترین سن برابر با کمتر از ۳۰ سال و بیشترین سن ۶۱ سال و بالاتر بوده است. بیشتر پاسخگویان نیز در مقطع سنی ۴۱ الی ۵۰ سالگی قرار دارند. ۳۶/۵ درصد از کل پاسخگویان محل سکونتشان را روستا عنوان کرده‌اند و دارای بیشترین درصد بوده‌اند. همچنین ۷/۸ درصد از پاسخگویان محل سکونتشان را مرکز شهر عنوان کرده‌اند و دارای کمترین درصد می‌باشند.

تفکیک نمونه بر حسب میانگین متغیرهای مستقل و وابسته

جدول (۲): آماره‌های توصیفی

میانگین به دست آمده	میانگین نظری	ماکسیمم	مینیمم	تعداد سوالات	حالات طیف
۲۷/۹۸	۵*۹=۴۵	۴۵	۹	۹	۵
۹/۴۸	۵*۳=۱۵	۱۵	۳	۳	۵
۵/۶۸	۵*۲=۱۰	۱۰	۲	۲	۵
۱۶/۷۸	۵*۶=۳۰	۳۰	۶	۶	۵
۹/۹۶	۵*۳=۱۵	۱۵	۳	۳	۵
۱۹/۱۲	۵*۵=۲۵	۲۵	۵	۵	۵
۱۵/۱۲	۵*۴=۲۰	۲۰	۴	۴	۵
۲۵/۰۶	۵*۸=۴۰	۴۰	۸	۸	۵
۴۱/۷۴	۵*۱۸=۹۰	۹۰	۱۸	۱۸	۵

با توجه به جدول (۲) می‌توان گفت از نظر پاسخگویان، وقوع سیلاب در بازه ۹-۴۵ دارای میانگین ۲۷/۹۸ می‌باشد. متغیر محرومیت اقتصادی در بازه ۵-۱۵، دارای میانگین ۹/۴۸ می‌باشد. متغیر محرومیت اجتماعی در بازه ۵-۱۰، دارای میانگین ۵/۶۸ می‌باشد و ...



## یافته‌های استنباطی

وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

جدول (۳): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی

خطای برآورد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۱/۸۶	۰/۴۳۵	۰/۴۳۶	۰/۶۶۰

جدول (۴): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
		۱۶۱۴/۵۴	۱	۱۶۱۴/۵۴	رگرسیون
۰/۰۰۱	۴۶۲/۱۱۲	۳/۴۹۴	۵۹۸	۲۰۸۹/۳۱	باقی مانده
			۵۹۹	۳۷۰۳/۸۶	کل

جدول (۵): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی

سطح معنی داری	تی تست	ضریب استاندارد		ضرایب غیر متعارف	
		بنای استاندارد	خطای برآورد	بتا	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۷/۷۴۴	-	۰/۳۳۱	۲/۵۶۳	۰/۰۰۱
۰/۰۰۱	۲۱/۴۹۷	۰/۶۶۰	۰/۰۱۲	۰/۲۴۷	وقوع سیلاب

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس محرومیت اقتصادی به میزان ۰/۶۶۰ افزایش می‌یابد.

وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

جدول (۶): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی

خطای برآورد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۱/۶۶	۰/۳۰۴	۰/۳۰۶	۰/۵۵۳

جدول (۷): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
		۷۳۱/۰۵	۱	۷۳۱/۰۵	رگرسیون
۰/۰۰۱	۲۶۳/۰۹۴	۲/۷۷۹	۵۹۸	۱۶۶۱/۶۶	باقی مانده
			۵۹۹	۲۳۹۲/۷۱	کل

جدول (۸): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی

سطح معنی داری	تی تست	ضریب استاندارد		ضرایب غیر متعارف	
		بنای استاندارد	خطای برآورد	بتا	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۳/۴۹۱	-	۰/۲۹۵	۱/۰۳۰	۰/۰۰۱
۰/۰۰۱	۱۶/۲۲۰	۰/۵۵۳	۰/۰۱۰	۰/۱۶۶	وقوع سیلاب

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس محرومیت اجتماعی به میزان ۰/۵۵۳ افزایش می یابد.

وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

جدول (۹): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی

خطای برآورد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۳/۱۲	۰/۲۹۷	۰/۲۹۸	-/۵۴۶

جدول (۱۰): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۱	۲۵۴/۰۱۷	۲۴۸۷/۴۲	۱	۲۴۸۷/۴۲	رگرسیون
		۹/۷۹۲	۵۹۸	۵۸۵۵/۸۳	باقی مانده
			۵۹۹	۸۳۴۳/۲۶	کل

جدول (۱۱): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی

سطح معنی داری	تی تست	ضریب استاندارد		ضرایب غیر متعارف	
		بتای استاندارد	خطای برآورد	بتا	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۱۴/۷۸۷	-	۰/۵۵۴	۸/۱۹۳	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۱۵/۹۳۸	-/۵۴۶	۰/۰۱۹	-/۳۰۷	وقوع سیلاب

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس امنیت مالی به میزان -/۵۴۶ کاهش می یابد.

وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

جدول (۱۲): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی

خطای برآورد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۲/۳۸	۰/۰۲۷	۰/۰۲۹	-/۱۷۰

جدول (۱۳): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۱	۱۷/۷۳۱	۱۰۰/۹۱۳	۱	۱۰۰/۹۱۳	رگرسیون
		۵/۶۹۱	۵۹۸	۳۴۰۳/۳۵۲	باقی مانده
			۵۹۹	۳۵۰۴/۲۶۵	کل

جدول (۱۴): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی

سطح معنی داری	تی تست	ضریب استاندارد		ضرایب غیر متعارف	
		بتای استاندارد	خطای برآورد	بتا	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۱۹/۴۹۵	-	۰/۴۲۲	۸/۲۳۴	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۴/۲۱۱	۰/۱۷۰	۰/۰۱۵	-/۰۶۲	وقوع سیلاب

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس امنیت ارتباطی به میزان ۱۷۰٪- کاهش می یابد.

وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

جدول (۱۵): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی

خطای برآورد	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۲/۷۳	۰/۰۲۵	۰/۰۲۶	-۱/۶۲

جدول (۱۶): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۱	۱۶/۰۶۴	۱۲۰/۱۵۸	۱	۱۲۰/۱۵۸	رگرسیون
		۷/۴۸۰	۵۹۸	۴۴۷۲/۹۶۰	باقی مانده
			۵۹۹	۴۵۹۳/۱۱۸	کل

جدول (۱۷): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی

سطح معنی داری	تی تست	ضریب استاندارد		ضرایب غیر متعارف	
		بنای استاندارد	خطای برآورد	بنا	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۳۵/۶۰۴	-	۰/۴۸۴	۱۷/۲۴۰	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۴/۰۰۸	-۱/۶۲	۰/۰۱۷	-۰/۰۶۷	وقوع سیلاب

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد عدالت رویه‌ای عدالت اجتماعی به میزان ۱۶۲٪- کاهش می یابد.

وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

جدول (۱۸): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی

خطای برآورد	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۲/۵۶	۰/۰۵۶	۰/۰۵۸	-۲/۴۰

جدول (۱۹): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۱	۳۶/۶۴۴	۲۴۱/۱۷	۱	۲۴۱/۱۷	رگرسیون
		۶/۵۸۱	۵۹۸	۳۹۳۵/۷۰	باقی مانده
			۵۹۹	۴۱۷۶/۸۷	کل

جدول (۲۰): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی

سطح معنی داری	تی تست	ضریب استاندارد		ضرایب غیر متعارف	
		بنای استاندارد	خطای برآورد	بنا	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۲۷/۴۰۶	-	۰/۴۵۴	۱۲/۴۴۸	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	-۶/۰۵۳	-۲/۴۰	۰/۰۱۶	-۰/۰۹۶	وقوع سیلاب

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی به میزان ۰/۲۴۰- کاهش می یابد.

وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

جدول (۲۱): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی

خطای برآورد	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۳/۷۴	۰/۴۶۳	۰/۴۶۴	۰/۶۸۱

جدول (۲۲): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۱	۵۱۷/۴۲۷	۷۲۴۷/۹۱	۱	۷۲۴۷/۹۱	رگرسیون
		۱۴/۰۰۸	۵۹۸	۸۳۷۶/۵۵	باقی مانده
			۵۹۹	۱۵۶۲۴/۴۶	کل

جدول (۲۳): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی

مدل	ضرایب غیر متعارف		ضریب استاندارد	تی تست	سطح معنی داری
	بتا	خطای برآورد			
مقدار ثابت	۱۰/۳۹۸	۰/۶۶۳	-	۱۵/۶۹۲	۰/۰۰۱
وقوع سیلاب	۰/۵۲۴	۰/۰۲۳	۰/۶۸۱	۲۲/۷۴۷	۰/۰۰۱

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته حمایت اجتماعی کارکردی به میزان ۰/۶۸۱ افزایش می یابد.

وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

جدول (۲۴): خلاصه مدل تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری

خطای برآورد	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۶/۰۴	۰/۰۶۰	۰/۰۶۱	۰/۲۴۸

جدول (۲۵): آنالیز واریانس (Anova) تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری

سطح معنی داری	مقدار واریانس	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۱	۳۹/۰۳۳	۱۴۲۷/۷۵	۱	۱۴۲۷/۷۵	رگرسیون
		۳۶/۵۷	۵۹۸	۲۱۸۷۳/۷۳	باقی مانده
			۵۹۹	۲۳۳۰۱/۴۹	کل

جدول (۲۶): ضریب رگرسیون تاثیر وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری

مدل	ضرایب غیر متعارف		ضریب استاندارد	تی تست	سطح معنی داری
	بتا	خطای برآورد			
مقدار ثابت	۳۵/۲۳۷	۱/۰۷۱	-	۳۲/۹۰۸	۰/۰۰۱
وقوع سیلاب	۰/۲۳۳	۰/۰۳۷	۰/۲۴۸	۶/۲۴۸	۰/۰۰۱

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل رشد معنوی و خودشکوفایی، متغیر وابسته حمایت اجتماعی ساختاری به میزان ۰/۲۴۸ افزایش می‌یابد.

## بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش به بررسی پیامدهای اجتماعی سیلاب با تاکید بر رفاه اجتماعی پرداخته شد. جامعه آماری این تحقیق سرپرست خانواده‌های سیل زدگان ۱۵ سال به بالاتر شهرهای شوش، حمیدیه، کارون، بستان، شادگان، رفیع، سوسنگرد، بخشی از اهواز و روستاهای اطراف اهواز) به تعداد ۴۹۶۰۷ نفر می‌باشد حجم نمونه در این تحقیق شامل ۶۰۰ نفر بودند. روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر در چند مرحله انجام گرفت.

در این فصل به بحث و بررسی فرضیه‌ها و همسو و ناهمسو بودن نتایج با تحقیقات قبلی پرداخته شد و در پایان تبیین و نتیجه‌گیری فرضیه‌ها، پیشنهادات تحقیق ارائه شد.

فرضیه اصلی: وقوع سیلاب بر رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

جهت بررسی این فرضیه ۸ فرضیه فرعی نگاشته شده که نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- وقوع سیلاب و بعد احساس محرومیت اقتصادی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اقتصادی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس محرومیت اقتصادی به میزان ۰/۶۶۰ افزایش می‌یابد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که وقوع سیلاب باعث شده که سطح درآمد افراد و خانوارها کاهش پیدا کند و افراد از لحاظ دسترسی به غذا، سرپناه، خدمات، آموزش و سلامت احساس محرومیت می‌کنند.

۲- وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس محرومیت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس محرومیت اجتماعی به میزان ۰/۵۵۳ افزایش می‌یابد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که پس از وقوع سیلاب، ارتباط نزدیک سیل زدگان با دوستان، خانواده، خویشاوندان و سایر افراد جامعه مختل شده است.

نظریه گیدنز نتایج این فرضیه‌ها را تایید می‌کند. همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق ذهبی؛ کاظمی؛ کرد و حیدری (۱۳۹۶) همسو می‌باشد.

۳- وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت مالی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس امنیت مالی به میزان -۰/۵۴۶ کاهش می‌یابد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که سیل زدگان از در امان ماندن اموال در منزل و از در امان ماندن اموال و دارایی در محیط عمومی آسودگی خاطر ندارند. از بین اقساط مختلف، قشر کشاورزان خسارات زیادی را متحمل شدند و قشر کارمندان بخاطر اینکه درآمدشان وابسته به زمین نبود، کمترین خسارت را تحمل کردند.

۴- وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی رفاه اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می‌گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد احساس امنیت ارتباطی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد احساس امنیت ارتباطی به میزان ۰/۱۷۰- کاهش می یابد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که میزان تعاملات پاسخگویان با خانواده و نزدیکان و میزان تعاملات پاسخگویان با افراد جامعه کاهش پیدا کرده است.

نظریه گیدنز نتایج این فرضیه ها را تایید می کند. همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق ابراهیمی نژاد و دامن کشان (۱۳۹۴) همسو می باشد.

۵- وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه ای عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد عدالت رویه ای عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد عدالت رویه ای عدالت اجتماعی به میزان ۰/۱۶۲- کاهش می یابد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که پس از وقوع سیلاب در ادارات طبق قوانین مصوب به مردم کمک نشد. جهت کاهش صدمات غیرقابل پیش بینی دیگر برای هر کاری برنامه ای تعریف نشد و هنوز مردم به آن چیزی که استحقاق آن را دارند، نرسیده اند.

۵- وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته بعد عدالت توزیعی عدالت اجتماعی به میزان ۰/۲۴۰- کاهش می یابد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که مردم سیل زده به حداقل درآمد برای زندگی آبرومند دسترسی ندارند. قوانین وضع شده برای سیل زدگان کمک زیادی به زندگی آن ها نکرده است.

نظریه کمپیل نتایج این فرضیه ها را تایید می کند. همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق حبیبی و علیزاده (۱۳۹۰) همسو می باشد.

۶- وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی کارکردی افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل وقوع سیلاب، متغیر وابسته حمایت اجتماعی کارکردی به میزان ۰/۶۸۱ افزایش می یابد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که پس از وقوع سیلاب، ابراز همدردی، توجه، محبت و علاقه سیل زدگان نسبت به هم افزایش پیدا کرده است.

۷- وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری افراد سیل زده تاثیر می گذارد.

برای آزمون فرضیه وقوع سیلاب بر بعد حمایت اجتماعی ساختاری افراد سیل زده تاثیر می گذارد، از آزمون رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل رشد معنوی و خودشکوفایی، متغیر وابسته حمایت اجتماعی ساختاری به میزان ۰/۲۴۸ افزایش می یابد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که جنبه های عینی حمایت یعنی پیوند با دوستان، خویشاوندان، همسایگان و آشنایان بیشتر شده است.

نظریه پارسونز نتایج این فرضیه ها را تایید می کند. همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق کلیمنز و همکاران (۱۹۹۹) همسو می باشد.

## منابع

- ابراهیمی نژاد، مهدی و دامن کشان، نگار (۱۳۹۴)، بررسی رابطه بین مؤلفه‌های واکنش مردم در مقابل بحران سیل با رویکرد نظم و امنیت اجتماعی (مطالعه موردی؛ حوادث سیل شهر بندرعباس)، اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری، یزد، موسسه معماری و شهرسازی سفیران راه مهرازی
- اصغری مقدم، محمد رضا (۱۳۸۴)، آب و زیستگاه شهری، انتشارات سرا.
- بیات، بهرام. (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی احساس امنیت. تهران: موسسه انتشارات امیر کبیر.
- بی‌نیاز، احسان، محمدرضا مثنوی و مهرداد نظریها (۱۳۹۰)، تعیین سطح پایداری آب کلانشهر تهران، فصلنامه محیط‌شناسی، سال سی و هفتم، شماره ۵۹: ۱۸۴-۱۷۱.
- پورعزت، علی اصغر (۱۳۸۰)، مدیریت دولتی و عدالت اجتماعی. دانش مدیریت. شماره ۵۵.
- چلبی مسعود (۱۳۹۴)، تحلیل اجتماعی در فضای کنش. تهران: نشر نی.
- حبیبی، کیومرث و علیزاده، هوشمند (۱۳۹۰)، بررسی و تحلیل وضعیت عدالت اجتماعی در ساختار فضایی شهر سنندج، فصلنامه آرمان شهر، شماره ۷.
- حبیبی، کیومرث و علیزاده، هوشمند (۱۳۹۰)، بررسی و تحلیل وضعیت عدالت اجتماعی در ساختار فضایی شهر سنندج، آرمان شهر، شماره ۷.
- ذهبی، مهدی؛ سکیته بیگم کاظمی؛ فرهاد کرد و زهرا حیدری (۱۳۹۶)، بررسی پیامدهای سیل بر سلامت، هشتمین کنگره بین‌المللی سلامت در حوادث و بلایا، بسیج جامعه پزشکی، وزارت بهداشت
- شریفی ادیب (۱۳۹۱)، پایان‌نامه کارشناسی بررسی عوامل اقتصادی-اجتماعی مرتبط با جرم مطالعه موردی: سرپل ذهاب، دانشکده علوم اجتماعی گرایش پژوهشگری، دانشگاه پیام نور اسلام آباد غرب.
- قدیمی، مهدی و حامد قاسمی (۱۳۹۱)، بررسی تاثیر احساس محرومیت نسبی و احساس بیگانگی اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه زنجان، فصلنامه دانش انتظامی زنجان، سال اول، شماره ۴.
- کاظمی پور، شهلا (۳۸۳)، مبانی جمعیت‌شناسی، تهران: مرکز مطالعات و پژوهش‌های جمعیتی آسیا و اقیانوسیه.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۶)، نظریه‌های جامعه‌شناسی، ترجمه محسن صبوری، تهران: نشر نی.
- نویدنیان، منیژه. (۱۳۸۱). امنیت اجتماعی: روایتی جامع. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- هزار جریبی، جعفر و صفری شالی، رضا (۱۳۹۱)، آنا تومی رفاه اجتماعی، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.
- Blakemore, K., & Warwick-Booth, L. (2013). *Social Policy: An Introduction: An Introduction*. Mcgraw-Hill Education (UK).
- Clemens, P., Hietala, J. R., Rytter, M. J., Schmidt, R. A., & Reese, D. J. (1999). Risk of domestic violence after flood impact: Effects of social support, age, and history of domestic violence. *Applied Behavioral Science Review*, 7(2), 199-199.
- Fitzpatrick, T. (2005). *New Theories of Welfare*, Palgrave: Houndmills
- Steven Lukes, (1991) *Essays in social theory*, Macmillan, 1978, p 1890.
- Zarzosa E. Somariba A. (2012), *An Assessment of Social welfare in Spain: territorial analysis using a Synthetic welfare Indicator*. Soc Indic Res. DOI: 10.1007/s11205-012-0005-0.



پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی